

(ک) ی دیل... (تاک) ی ئازادا! ... محەمەد تەها حوسەن

هەر ئێزیمکی سیاسی یا کەمەلایەتی یا کولتووری پەرورده و خوڵندنی بای بە یەكەم لە یزبەندی بایەخ و گرنگیه‌کانی خێ و ەرنه‌گرت، هەرگیز متمانه‌ی ئاسته‌قینه‌ی کەمەلایەتی و ەده‌ست ناهێنێ و ناچێته‌ نێو و یژدان و ەروونی تاکه‌کان و شوێنکی شیاو لە یاده‌وه‌ری نه‌ته‌وه و کەمەلگه‌ ناگرێ.

ته‌واوی کار و پێسه‌سی سیاسی و کەمەلایەتی و کولتووری و ئابووریه‌کان له‌ مـژووی ئه‌ده‌بیاتی خه‌بات و جۆلانه‌وه پێشکه‌وتووخوازه‌کاندا بێ ئه‌وه‌ن به‌شێك له‌ متمانه‌ لای پانتاییه‌کی دیاریکراو له‌ کەمەلگه‌ گلدانه‌وه، متمانه‌ی کەمەلایەتی کێکی داها‌ت و ده‌سکه‌وتی مه‌عنه‌وی هەر بـه‌رایه‌تی و جۆلانه‌وه‌یه‌که ئێزگارێك و یستبێتی یا ئێستا بیه‌و نه‌ته‌وه یا کەمەلگه‌ له‌ بارێکه‌وه بباته‌ بارێکی تر.

لای ەرووناسه‌ کەمەلایەتی و سیاسیه‌کان پـه‌وه‌ری پته‌وی و له‌رزکی پـه‌وه‌ند و لایه‌ له‌ کەمەلایه‌تیه‌کان ته‌نها پێگه‌یشتنی " متمانه‌ی کەمەلایه‌تی" یه‌، هەر کاتێك كێشه‌ كه‌وته‌ ئه‌و فاکته‌ره‌ زیندوو و یه‌کلاییکه‌ره‌وه‌یه‌، ئه‌وه‌ یه‌ک‌دیگیری و شیرازه‌ی په‌یه‌ه‌ندیه‌ کەمەلایه‌تیه‌کان که ته‌واوی شیرازه‌کانی تر ده‌گرێته‌ خێ بێ ئه‌وه‌ ناشێ پشته‌ی پێ به‌سترێ و پێتوابێ هەر کەمەلگه‌یه‌کی له‌م شـه‌وه‌یه‌ توانای ئه‌وه‌ی هه‌یه‌ به‌ هوشیاریه‌وه‌ هه‌نگاو بێ گه‌شه‌ه‌ندنی خێ به‌هاو.

کێشه‌ی هه‌ره‌ سه‌ره‌کی ئێمه‌ی کورد به‌ درێژایی مـژوو له‌ هه‌ناوی کولتووور و سیستمی به‌هایی و ترادیسیی نماندایه‌، ئێمه‌ به‌ر له‌ ئاراسته‌کردنی (ک) پێویستمان به‌وه‌یه‌(تاک) بێنینه‌ ئارا هوشیار بێ به‌ران به‌ر به‌ گرنگی (ک) نه‌ك ته‌نها بێ پاراستنی بوونی جه‌سته‌یی خێ (ک) ی بوێ و په‌نای بێ به‌ر، هه‌میشه‌ له‌(ک) دا که‌سه‌کان خێیان ون ده‌که‌ن و دوا‌ی هه‌چوون و سه‌ز و میزاجی گشتی ده‌که‌ون و له‌ گردبوونه‌وه‌دا تاک به‌شێکی زێر له‌ ئیراده‌ و مه‌یل و جه‌زی له‌ده‌ست ده‌چێ و توانای خێ کێنته‌یی کردنی نامێنێ.

(ک) هەرگیز ته‌واو هوشیار نابێ ئه‌گه‌ر(تاک) به‌ر له‌ بایه‌خی (ک) بایه‌خی (خود) ی خێ نه‌زانێ، گرنگی هوشیاری (تاک) له‌وه‌دا‌یه‌ چه‌نده‌ که‌سێك هوشیار بێ به‌ خێ و بایه‌خی خێ له‌ ژياندا بزانی ئه‌وه‌نده‌ش

بوونی تاك و كهسهكانی تر له دهووبه‌ری خ‌ی به گ‌رنگ ده‌زان‌ی. ئهم
ایانه‌ی من سه‌لم‌ن‌راوی زانستین و هه‌روا قسه و ده‌رب‌ی‌ن‌ی‌ك نین ب‌
جوانکاری گوتاری کولتووری و ه‌زری از‌ن‌را‌بنه‌وه. درووستکردن و
به‌خ‌وک‌ردنی (تاك) پ‌ب‌ب‌ایه‌خ‌ترین پ‌ب‌ب‌ژه‌یه‌كه هه‌ر ب‌ب‌ژیم‌ك یا
داروده‌سته‌یه‌کی ده‌سه‌بات و سیاسه‌ت بیانه‌و یا ویست‌ب‌تیان
ك‌مه‌گه‌یه‌کی ئازاد و نه‌ته‌وه‌یه‌کی سه‌ربه‌ست ب‌بنه‌ئارا. ئازادی (ك‌)
هه‌رگیز مه‌رج نه‌بووه ب‌ ئازادی (تاك)، پ‌چه‌وانه‌كه‌ی ته‌واو له ج‌ی
خ‌یه‌تی.

غ‌ه‌ریزه‌ی ئازادی هه‌ر كه‌س‌ك كه د‌ته‌ ژیان هه‌و ده‌دا به‌ پ‌ی توانا و
هوشیاری خ‌ی وه‌ام‌ی ب‌ی هه‌ب‌ و ئاما‌ن‌جه‌كه‌ی وه‌دی‌ب‌ن‌ی، ب‌به‌ت‌ك نیه
به‌ ساده و سو‌ك سه‌یری ب‌كر‌ و مامه‌ی له‌گه‌ ب‌كر‌، ئازادی غ‌ه‌ریزه‌یه
ز‌ر دیال‌ك‌تیکیانه له‌ دووت‌و‌ی جو‌ی ه‌اوسه‌نگی هه‌ردوو
جه‌مه‌ری (تاك) و (ك‌) دا ب‌ی‌خ‌ی ده‌گ‌ر‌ته‌ به‌ر، هه‌ر تاك‌ك
گه‌ردوون‌كه‌ ب‌ خ‌ی و سه‌ره‌تا ئهم گه‌ردوونه‌ ده‌ب‌ ب‌پش‌كن‌ر و
نه‌نیه‌كانی بد‌ز‌ر‌ته‌وه ئینجا ئیش له‌سه‌ر گه‌ردوون‌کی تر ب‌كر‌ كه
تاك تیا‌یدا هه‌ناسه‌ ده‌دا و له‌ ده‌وری خول‌گه‌كانی خ‌ی ده‌خول‌ته‌وه.
د‌زینه‌وه‌ی نه‌نیه‌كانی ك‌مه‌گه‌ دوای د‌زینه‌وه‌ی نه‌نیه‌كانی تاك كار
و پ‌ب‌ب‌س‌س‌س‌کی هه‌ره‌سانا و ساده‌یه، تاکی هوشیار هه‌میشه‌ هه‌م خ‌ی لا
گ‌رنگه‌ و هه‌م خ‌یه‌كانی تر و هه‌میشه‌ ك‌مه‌گه‌، تاکی ئازاد و هوشیار
ب‌ایه‌خی ك‌مه‌گه‌ لای ئه‌و، ئه‌و ما‌یه‌یه كه هه‌میشه‌ ئام‌ز و باوه‌شی وه‌ك
ئام‌ز و باوه‌شی دایك وایه و تیا‌یدا ئه‌وه‌ی ترس و د‌ه‌او‌ك‌ ب‌
تیا‌مان‌دا نا‌ه‌ب‌.

ك‌مه‌گه‌ ئارام‌گه‌یه‌کی ب‌حیه‌ ب‌ هه‌موومان و ئه‌و ئارام‌گه‌یه
به‌هه‌شت‌كه هه‌موو تاكه‌كان تیا‌یدا تا هه‌ن له‌و باوه‌شه‌ گه‌رم و
ئارامه‌دا ده‌چنه‌وه ن‌و سرووت و سیناری‌ی دایك و ك‌رپه‌ و ك‌رپه‌ و
دای‌ك‌دا.

تاك له‌ م‌ژووی ك‌مه‌ایه‌تی و کولتووری ئ‌مه‌دا هه‌میشه‌ ب‌ایه‌خی خ‌ی
له‌و ه‌ز و ك‌ان و گ‌رووپانه‌ وه‌رگ‌رت‌ووه كه‌ پاراستوونی، له‌سه‌ر ئهم
ب‌به‌ته‌ ز‌رمان نووسیوه‌ و ز‌ریشمان گووت، به‌ام مه‌ترسی وابه‌سته‌یی
ناهوشیارانه‌ی تاك لای ئ‌مه‌ به‌ (ك‌) وه‌ مه‌ترسیه‌کی وجودیه‌ و له‌
استیش‌دا نه‌خ‌شیه‌کی کولتووریه‌ و تا په‌ی به‌م استیه‌ نه‌بر‌ و ئیش
ب‌ چاره‌سه‌ری ئهم نه‌خ‌شیه‌ در‌ژخایه‌نه‌ وجودیه‌ نه‌كر‌، هه‌رگیز و
دیسان به‌ جه‌خته‌وه هه‌رگیز و تا هه‌تایه‌ نه‌ (تاك) و نه‌ (ك‌) مان چ‌ژێ
ئازادی ناکه‌ن و زه‌مینه‌ و زه‌مه‌نه‌کانی نابینن و ئه‌زموونی ناکه‌ن.

به‌ هاناوه‌ چوونی به‌ قه‌ولی ك‌ن (مه‌عاریف!) ی ئ‌ستا و ئه‌وه‌ی

پـيـده و تـر (خوـنـدنـي باـا) لای من و ئه وهش ایه کی 100% زانستیه له به ها ناوه چوونی ته واوی جهسته و بوونی کـمـه گـه ی ئـسـتـاـمـان گـرـنـگـتـره، کـمـه گـه ی ئـمـه مه ترسی له سهر نیه، ئه وهی مه ترسی له سهره (تاک) هکانی نه و ئه و کـمـه گـه یه مانن، هه میشه کـمـه گـه کان سرووشتیان هه توونه ته دنیا و باش و خراپ، جوان و ناشیرین، به هـز و بـهـز، هه ن و هه ر دهشمـنن و له نه و ناچن. مانه وهی کـمـه گـه به بوون و مانه وهی تاکه له و لاوازه کان مانه وه یه کی شه رافه تمه ند و ئومـد به خـش نیه، ئه وه جـری پهروه رده و هوشیاری و به خـوکردنی تاکه کانه جـری کـمـه گـه له هه موو وویه که وه وه ده رده خا.

لاوازترین و نا هوشیارترین سیستمی!! پهروه رده یی و خوـنـدنـي باـا ئه وانیه ئـمـه ن، ئه م لاوازیه لاوازی حزبـک یا وه زاره تـک یا وه زیرـک یا سیستمـک ته نها لای خـی نیشان نادا، به قه د ئه وهی نا هوشیاری کـمـه گـه یه له درـژهی مـژووی خـی و درـژهی جولانه وه شـگـگـیه که ی ده خاته ووو.

تا (تاک) نه بـته ته وه رـکی سه نتـا له ته واوی پـسـه کانی پهروه رده و خوـنـدنـي باـا و به ر له وهش کرده سیاسی و کـمـه گـه یه تی و کولتووریه کانه دا، تا (تاک) نه بـته تاکه سه رمایه و بـ ماوه یه کی درـژ نه چـته پـش پاره و نه وت و ده سه ـا تخوازی و پاوانخوازیه وه، تا (تاک) نه بـ به دنیا یه کی نه پشکنراو و به ر له وهی به قوـا ییه کانی زه وی بـ کانه زا و کانه کان چـنه خوار ده بـ خودی ئه و له و ونبوونه ئه زه لیه ـزگاری بـ، هه موو دنیا به یه نه وه تاک هه ر دـا وه، چون گه وه ترین سه رمایه ی مرـف به تـگـه یـشته ئینسانیه باـا که ی عه قـ و هوشیاریه تی به و عه قـه و تا تاک نه گاته ئه و ئاسته ی خـی وه کـ بوونـکی به ـز بناسـ هه رگیز هـچ بوونـکی دیکه له ده ره وهی ئه و به ـز نیه.

ئـرگانه کانی ئیشکردن له سهر مـشـک لای ئـمـه ئـرگانی ناسه ربه خـ و بـ ده سه ـاتن، چاره کی ئـرگانه کانی سک و باخه ـ به هـز نین، به م ئـرگانه لاوازانه قه تاوقه ت تاک و هاوـاتی گونجاومان بـ کـمـه گـه که مان پـنا یه ته ئارا، دایه نگه و باخچه کانی ساوایان له م هه لومه رجه ی ئـستادا و به م نا هوشیاریه پهروه رده یی و فـرکاریه زیانیان له قازانجیان زیاتره، قـ ناغه کانی به ر له خوـنـدنـي سه ره تایـی ئاماده باشیه کی هه ره گرنگن بـ مندا ـ و ساوا یه کانه مان تاوه کو به هـز و زه وق و پاـنه ره وه بـچه نه و ژیان که ده رگا که ی و کـمـه گـه کانی وان له نه و سیستمه پهروه رده ییه کانه دا، قوتا بخانه سه ره تاییه کانه مان ووبه ـووی مه ترسیه کی گه وه ی شـواندنـي مرـفـبوونی تاکه کانی کـمـه گـه که مان ده بنه وه، ئاماده کردنی قوتا بیانی

دواناوه ندى بـ زانكـكان وهكـهـدانيان و له كـڅـكـردنهـوهـيانه بـ
دوورگه يه كى تر كه پـشتر هـيچـيان له باره وه نه زانيوه و نه نانه
تياشيدا ونتر ده بن، چون حاـى زانكـكانـنمان زـر له دـڅـى
ئـرگانه كانى سيستمى پـروـهـرده يى به رباد تره.

له زانكـى ئـمهـدا مهـعـريفه و زانين هـر له بنچينه وه نه بوون و
ئـستاش تـهـنـها گـوزـه راندى كات و ساتـكـن له بـهـشـى و نه زانى و
ساده له وحيدا. زانكـ وهكـچـمـكـ و وهكـدهـسته واژه نه (زان) ينى تيا
هـهـيه نه (كـ) واته ئـهـوهـى دهـچـته زانكـ به ئـاماـنجـى (زانين) نه چووه و
ناچـ، ئـاماـنجـى ئـهـو هـر له كـنى ئـمـ زانكـيانـه ماندا ساز كـردنـيا نه
بـ ئـهـركـ و وهـزيفه و دواتر بـ كـمـهـگـه، ئـهـوهـش له بنچينهـدا
سـهـرچـاوهـى نه زانى و هـهـهـهـره گـهـوره كـه يه.

سيستمى پـروـهـرده يى نوـ و ئـهـكاـديـمـيا كـانى خوـنـدى باـى مـدـرن
(تاكـ) وهكـتاكـ و خوـدـكى هـوشيار به څـى ئـينـجا به (كـ) و به
كـمـهـگـه ساز ده كـن، له سيستمه زانستيه ئـينـسانـيه نوـيـه كـانـدا
قوتابى بـ (زانست و زانين) دهـچـته زانكـ نهكـ بـ وهـدهـستهـئـانـى
مـهـتـكـ بـ كار، بـ دـزـينهـوهـى څـى و ناسينى څـى دهـچـته زانكـ
نهكـ تـهـنـها به پـيرـزـهـشـتنـهـوهـى كـمـهـگـه، تاكـڅـى نه ناسـ قـهـت
كـمـهـگـهـش ناسـ و تاكـكـز له بوونه ئـينـسانـيه باـكـهـى
نه گـيرى هـهـرگـيز ئـهـويـش نازانـ څـى له كـمـهـگـه بـگرـ.

من پـشتر له نووسينـكى تر و له دهر بـيـنـدـا و تم: حـوجـره كـانى جـارـان
كه فـهـقـ تيا يانـدا دهـياـنـخـوـند له قوتابخانه و زانكـكانـى ئـسـتـاـمان
سيستماتيكـ تر بوون، ئـهـوان ئـهـگـهـر چى شـواـزـكى كـلاسيكى خوـنـدن و
فـرـكـردنـيان هـهـبوو و زياتر زانياريه دينيه كانيان دهـخـسته مـشـكى
قوتابيان و به شـوـهـيه كى تهلقينى، بهـام فـهـقـ جـرـكـ له پاـنـهـرى لا
هـهـبوو حـزى خـرابـووه سـهـر ئـمـ خوـنـدنه و څـيشـى هـمـيشـه هـوـى دـهـدا
مهـلا و مـامـستـاى باشى هـهـبـ تاوه كو دواتر سـهـروـهـريـه كى كه سايه تى لهـو
پايه يهـدا دهـسته بهر بـكا. پاشان مـهـتى دهرچوونيشيان كه پـيـان دـهـوت
ئـيجـازـهـى 12 دهـبـوايه له سـهـر دهـستى پياوـكى ئاينى گـهـوره بـوايه و
پياوه ئاينيه كـهـش هـمـيشـه چاودـرـكى له سـهـرهـوهـى څـى دهـبينى كه (خوا)
يه له ترسى ئـهـو نه يدهـوـرا گـهـنـدهـى له پـدـانى بـواـنـاـمه كـهـدا بـكا.

له راستيدا دهـبـوايه له هـلـومـهـرجى ئـسـتـادا هـهـنـگاوى زـر گـهـوره مان
بـيـبـوايه نهكـ هـر بـ زـگـار كـردنـى نه تـهـوه و كـمـهـگـه بهـكو له پـنـاو
زـگـار كـردنـى تاكـ و ئازاد كـردنـى له هـمـوو ئـهـو ئايكـنـانـهـى ئـهـو
فـرـبووه وهكـكـولتور و هـر كه دهـكـهـوتـه نـو پـسـسى فـرـكـردن و
فـرـبوونه وه ئازاديه كانى څـى له ترسان بدا تـهـوه دهـستـيان.

تاك و كچه مهگه ئمه هه ره له ئهزه له وه فربهوون له ئازادی خه یان
بترسه بن، فربهوون له شادمانی بترسه بن، فربهوون له دهسه با تداران
بترسه بن، فربهوون له دایك و باوك بترسه بن ، فربهوون له تاد
بترسه بن، ئه مه ترسه بووه ته ئاسانه ترین میکانیزم به كچه نه و
ئاسانه ترین میکانیزم به خه ساندن.

تاکی ئه مه كچه مهگه یه ئمه عه جیب به نادیارگه لگ غلله ر به ته وه،
عه جیب له كونه هه شه كانی ئه مه گهردوونی كچه مهگه یه ون بووه، تا
ئهرگانه دهسه با ت به دهسته كانی ئه مه سه رزه مینه له گرنگی و بایه خه
زگار كردنی تاك و ئازاد كردنی هوشیار نه بنه وه، تا ئاراسته ی
وه به ره نه كانیان له كه رهسته وه نه گه بن به مشه ئه وا نه خه یان
ئازادن و نه توانای ئازاد كردنی خه یان و نه ته وه شیان هه یه.

ئه وان تا تاك نه كه نه وه سه نته ره ره گیز خه شیان له سه نته ره نین چون
كچه مهگه نا ئازاد هه رده م تاکی نا ئازاد دهن ته ئارا و با تهرین
سه نته ری دهسه با تیش ته نها چه ره له ته سلیم كردنی ئازادیه كانی خه ی به
ناوه ندی تر ده كات.